

VARSINAIS-SUOMEN KÄRJÄOIKEUS
EGENTLIGA FINLANDS TINGSRÄTT

Sairashuoneenkatu 2-4, PL 376
20101 Turku
puh. 0295646200/ fax. 0295646285

LAUSUNTO

13.01.2014

Oikeusministeriö
oikeusministerio@om.fi

OM 1/41/2011

Isyyslain uudistaminen

Pyydettynä lausuntona mietinnöstä 56/2013 otsikkoasiassa Varsinais-Suomen kärjäoikeus lausuu seuraavaa.

Oikeusministeriö on pyytänyt kärjäoikeudelta lausuntoa, jossa esitetään perusteltu näkemys isyyslain uudistamistyöryhmän ehdotuksista ja niiden vaikutuksista kärjäoikeuden toimialalla.

1. Työryhmän esitys

Mietinnössä ehdotetaan, että nykyinen isyyslaki kumotaan ja säädetään uusi isyyslaki sekä eräitä siihen liittyviä lakeja muutetaan. Muistiossa tarkastellaan lisäksi isyyslain siirtymäsäännöksiin liittyviä kysymyksiä, erityisesti kysymystä isyyden vahvistamisesta kanteella, kun lapsi on syntynyt ennen nykyisen isyyslain voimaantuloa. Mietintöön sisältyy myös osuus, joka koskee äitiyttä koskevaa sääntelyä.

2. Kärjäoikeuden kannanotot

Nykyinen isyyslaki on tullut voimaan vuonna 1975. Vaikka lakia on joiltakin osin voimaantulon jälkeen muutettu, sitä ei voida kaikilta osin pitää enää ajankäytännöllisenä, minkä vuoksi isyyslain kokonaisuudistaminen on paikallaan.

Lisäksi voimassa olevan isyyslain siirtymäsäännösten uudelleentarkastelu on kärjäoikeuden näkemyksen mukaan välttämätöntä, koska Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on katsonut joissakin Suomea koskevissa ratkaisuisissa, että nykyisen isyyslain siirtymäsääntelyyn liittyy ihmisoikeusongelmia. Kanneajan ehdottomuuden on katsottu loukkaavan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa tarkoitettua yksityiselämän suojaa.

Ihmisoikeustuomioistuimen Suomelle antamien isyyden vahvistamista koskevien langettavien ratkaisujen jälkeen Korkein oikeus on ratkaisussaan 2012:11 (eikä muistiossa mainitussa ratkaisussa 2011:12) katsonut, että voimaannosäännöksen kanneaikarajoituksen noudattaminen saattaa joissakin tapauksissa johtaa ilmeiseen ristiriitaan perustuslain kanssa, jolloin etusija on annettava

perustuslain säännökselle. Tuossa ratkaisussa korkein oikeus on katsonut, että isyyskanteen hylkääminen olisi perustuslaissa tarkoitetulla tavalla ilmeisessä ristiriidassa perustuslain ja siinä turvatus yksityiselämän suoja koskevan säännöksen kanssa ja että kanneaikaa koskeva säännös tuli käsiteltävässä tapauksessa jättää soveltamatta.

Ihmisoikeustuomioistuimen mainittujen ratkaisujen ja korkeimman oikeuden ratkaisun jälkeen oikeuskäytäntö tuomioistuimissa on ollut epäyhtenäistä kanneaikarajoitusten noudattamisen suhteen, minkä vuoksi oikeusvarmuus ja yhdenvertainen kohtelu ovat kärsineet.

Kun kanneaikarajoitusten on todettu olevan ristiriidassa ihmisoikeussopimuksen ja perustuslain sovellettavien säännösten kanssa ja kun nykytila johtaa puutteisiin oikeusvarmuudessa ja yhdenvertaisessa kohtelussa, nykyisen isyyslain siirtymäsäännökset on tarpeen muuttaa. Samalla on oikeusvarmuuden ja yhdenmukaisen kohtelun varmistamiseksi tarpeen säätää siitä, mitä oikeusvaihtokuituksia näissä tapauksissa mahdollisesti syntyvillä isyysuhteilla on.

Riidattomat isyysasiat on mietinnössä ehdotetulla tavalla syytä siirtää maistraatin käsiteltäväksi. Mietinnössä esitetty rakenne ja yksittäiset säännökset ovat myös pääosin onnistuneita. Rakenne noudattaa osittain, mutta ei kokonaan voimassaolevan isyyslain rakennetta. Tämä on perusteltua, koska voimassaolevan isyyslain rakenne on varsin onnistunut. Yksityiskohdista lausutaan jäljempänä.

Työryhmän tehtäväksi oli asetettu valmistella ehdotus uudeksi isyyslaiksi, minkä lisäksi työryhmän tuli valmistella ehdotus äitiyden määräytymistä koskevista perussäännöksistä. Mietintöön sisältyy osuus, joka koskee äitiyden määräytymiseen liittyviä oikeudellisia kysymyksiä ja niiden sääntelyn tarvetta. Käräjäoikeus lausuu tästä osuudesta lausunnon lopuksi.

3. Ehdotetut lainsäännökset

1 luku Yleiset säännökset

2 §. Käräjäoikeus pitää esitettyä isyysolettaman käyttöalaa hieman laajentavaa muutosta perusteltuna.

2 luku Isyyden selvittäminen

Isyyden selvittäminen ei kuulu käräjäoikeuden toimialaan, minkä vuoksi käräjäoikeus ei lausu ehdotetuista säännöksistä yksityiskohtaisesti 4 §:ää ja 11 §:ää lukuun ottamatta. Yleisesti ottaen ehdotetut säännökset ovat asianmukaiset.

4 §. Käräjäoikeus pitää asianosaisten tasapuolisen kohtelun vuoksi hyvänä ehdotuksena sitä, että lastenvalvoja toimittaa isyyden selvittämisen myös 15-18 -vuotiaan lapsen osalta kaikissa tapauksissa, eikä vain niissä, joissa mies halua tunnustaa isyytensä ja joissa siis mies on oikeutettu lastenvalvojan palveluihin. Esitetyn säännöksen mukaan myös 15-18 -vuotias lapsi on oikeutettu vastaaviin lastenvalvojan palveluihin kuin edellä tarkoitettu mies.

11 §. Ongelmia saattaa aiheuttaa tiedonsaantioikeus mahdollisesti hyvin arkaluontoisia toista asianosaista koskevia tietoja sisältävästä isyyden selvittämispöytäkirjasta. Pöytäkirjan saaminen on kuitenkin tarpeen, mikäli oikeudenkäynti tulee ajankohtaiseksi. Toisaalta miehen tiedonsaantioikeutta on rajattu tiettyyn tilanteeseen, minkä lisäksi viranomaisen toiminnan julkisuudesta an-

netun lain säännökset tulevat sovellettaviksi, samoin kuin salassapitokiellon rikkomistapauksissa rikoslain säännökset salassapitorikoksesta ja -rikkomuksesta.

3 luku Isyyden tunnustaminen

14 §. Käräjäoikeus pitää perusteltuna ehdotusta siitä, että mies voi tunnustaa isyytensä jo ennen lapsen syntymää, kun otetaan huomioon, että avioliiton ulkopuolella syntyvistä lapsista noin 76 % syntyy avoliittoperheisiin. Jos isyydestä ei ole epäselvyyttä ja lapsen äiti ja mies ovat siitä yksimielisiä, tällainen tunnustamismahdollisuus on asianmukainen.

Ehdotetun lainkohdan mukaan miehen tulee antaa ennen lapsen syntymää annettava tunnustamisilmoitus henkilökohtaisesti ja tulevan äidin läsnä ollessa kättilölle tai terveydenhoitajalle sen kunnan äitiysneuvolassa, jossa syntyvän lapsen äidille ja miehelle on annettu äitiysneuvontaa.

Käräjäoikeuden käsityksen mukaan säännös tällaisen tunnustamisilmoituksen vastaanottajasta saattaa aiheuttaa käytännössä ongelmia ja joissakin tilanteissa jopa estää tunnustamisen.

Kun isyyden tunnustamisen lapsen syntymän jälkeen 15 §:n mukaan ottaa vastaan lastenvalvoja, maistraatin päällikkö, henkikirjoittaja, julkinen notaari, avioliiton solmimisen yhteydessä myös vihkijä ja vieraassa valtiossa sellainen Suomen edustuston virkamies, joka voi konsulipalvelulain mukaan suorittaa edustustossa julkisen notaarin tehtäviä, käräjäoikeus katsoo, että tulisi harkita vaihtoehtoa, että myös tässä lainkohdassa mainittu henkilö voisi ottaa vastaan myös ennen syntymää tapahtuvan tunnustamisen sellaisissa tapauksissa, joissa on olemassa este tunnustamisilmoituksen antamiselle äitiysneuvolassa kättilölle tai terveydenhoitajalle. Este voi olla olemassa esimerkiksi sairauden, vapaudenmenetyksen tai muualla olon vuoksi, jolloin äitiysneuvolaan meno saattaa olla mahdotonta. Käräjäoikeuden käsityksen mukaan ei liene syytä asettaa tällaista henkilöä taikka hänelle syntyvää lasta eri asemaan niiden henkilöiden kanssa, joiden osalta henkilökohtainen käynti neuvolassa on mahdollinen.

4 luku Miehen oikeudenomistajien suostumus isyyden vahvistamiseksi

Luku koskee tilannetta, jossa mies on kuollut ennen lapsen syntymää. Nykyisen lain mukaan isyys joudutaan vahvistamaan nostamalla kanne miehen oikeudenomistajia vastaan riippumatta siitä, miten nämä suhtautuvat asiaan ja riippumatta siitä, että näyte isyystutkimusta varten voidaan ottaa vainajasta. Mikäli isyyden selvittäminen ja oikeusgeneettinen isyystutkimus osoittavat, että vainaja on lapsen isä ja miehen kaikki oikeudenomistajat antavat suostumuksensa, asiaa ei ole tarpeen käsitellä tuomioistuimessa. Ehdotus, jonka mukaan tällaisessa tilanteessa isyys vahvistetaan ilman oikeudenkäyntiä maistraatissa, on tervetullut. Oikeudenkäynti on tarpeen vain, mikäli mainitut ehdot eivät täyty.

Ehdotetussa 21 §:ssä on säännös miehen oikeudenomistajien suostumuksesta ja siitä laadittavasta asiakirjasta. Oikeudenomistajat ovat lähtökohtaisesti perilliset, yleistestamentin saajat ja eloonjäänyt puoliso.

Säännöksessä oikeudenomistajien suostumus rinnastetaan tunnustamiseen, joten kaikkien oikeudenomistajien tulee antaa suostumuksensa henkilökohtaisesti ja kirjallisesti. Säännös on rajattu tilanteisiin, jossa kaikki oikeudenomistajat

ovat luonnollisia henkilöitä ja pystyvät hoitamaan asian henkilökohtaisesti. Jos joukossa on alaikäinen tai oikeushenkilö, isyyden vahvistaminen on hoidettava kanneteitse.

Käräjäoikeus on toista mieltä oikeudenkäynnin välttämättömyydestä siinä tapauksessa, että oikeudenomistajien joukossa on muita kuin luonnollisia henkilöitä eli että siellä on mukana oikeushenkilö tai oikeushenkilöitä.

Lainkohta ensinnäkin lähtökohtaisesti edellyttää, että isyyden selvittäminen ja oikeusgeneettinen isyystutkimus osoittavat, että vainaja on lapsen isä eli edellytyksenä on erittäin vahvan näytön olemassaolo.

Oikeudenomistajana oleva oikeushenkilö voi olla siinä asemassa vain yleistestamentin saajana. Oikeushenkilö on mahdollisesti yhdistys, järjestö tai säätiö. Tällaisella oikeushenkilöllä ei yleensä voi olla mitään uutta tai merkityksellistä esitettävää oikeudenkäynnissä isyyden suhteen.

Käräjäoikeus katsoo, että ei voi olla estettä sille, että myös oikeushenkilö voisi antaa lainkohdassa tarkoitetun suostumuksen isyyden vahvistamiselle maistraatissa ilman, että asiassa jouduttaisiin käymään oikeudenkäyntiä. Tällaisen suostumuksen antaisi yleensä sama elin, joka päättää osallistumisesta isyyden vahvistamisoikeudenkäyntiin ja asian ajamisesta tuomioistuimessa. On hyvin mahdollista, että tällainen oikeudenomistaja, joka olisi siis valmis antamaan suostumuksen isyyden vahvistamiseen, ei edes osallistuisi oikeudenkäyntiin. Mikäli oikeudenomistajana oleva oikeushenkilö olisi valmis antamaan suostumuksensa isyyden vahvistamiseen, käräjäoikeus pitää esitetynlaisista oikeudenkäyntiä täysin turhana, asiaa pitkittävänä ja asianosaisille tarpeettomia kuluja aiheuttavana.

6 luku Isyyden vahvistamista koskeva oikeudenkäynti

Käräjäoikeus pitää luvussa ehdotettuja säännöksiä asianmukaisina ja perusteltuina. Tällä hetkellä voimassa oleviin säännöksiin ei ole ehdotettu merkittäviä muutoksia, mihin ei ole ollut syytäkään. Muutokset kuitenkin selkiyttävät säännöksiä. Miehen kanneoikeutta on ehdotettu jossain määrin laajennettavaksi, mikä on perusteltua. Miehen kanneoikeuden laajenemisesta ei aiheutune käräjäoikeuksille merkittävää työmäärän lisäystä.

Nykyisessä laissa olevat säännökset isyystuomion lainvoimaisuudesta ja oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta ovat päällekkäiset vastaavien oikeudenkäymiskaaren säännösten kanssa, joten niiden poistaminen isyyksiläistä on perusteltua.

7 luku Isyyden kumoaminen

37 § ja 38 §. Ehdotuksen mukaan isyyden kumoamista koskevan kanteen voi nostaa lapsi, äiti tai mies, jonka isyys on todettu avioliiton perusteella tai vahvistettu maistraatin päätöksellä. Isyyden kumoamista koskevan kanteen voi ehdotettujen kolmen eri edellytyksen ollessa olemassa nostaa myös mies, joka katsoo olevansa äidin avioliiton aikana syntyneen lapsen isä alussa mainitun miehen sijasta. Edellytykset liittyvät siihen, että äiti ja aviomies ovat asuneet erillään lapsen syntymän aikoihin, kantajana oleva mies on asunut äidin kanssa syntymän aikaan ja osallistunut lapsen hoitoon tai kantajan ja lapsen välille on muuten syntynyt perheyhteys ja tuomioistuin arvioi kanteen lapsen edun mukaiseksi.

Työryhmän mietinnössä tuodaan esiin epäkohtia, joita voi aiheutua siitä ehdotetusta muutoksesta, että myös isänä itseään pitävä tai isäksi itseään väittävä mies voi hakea isyyden kumoamista. Käräjäoikeus katsoo, että epäkohdat ovat relevantteja ja saattavat hyvinkin tulla käytännössä ajankohtaisiksi. Mikäli kuitenkin asianosaisten olosuhteet todellisuudessa ovat sellaiset kuin mitä tällaisen kanteen nostamiseksi edellytetään, ehdotettu muutos lienee perusteltu.

Ehdotetussa 38 §:n 3 momentissa käytetään seuraavaa muotoilua: Aviomiehellä tai isyytensä tunnustaneella miehellä ei ole oikeutta nostaa kannetta, jos hän, saatuaan tietää toisen miehen olleen sukupuoliyhdynnässä äidin kanssa tai toisen miehen siittiöitä käytetyn äidin hedelmöittämiseen lapsen siittämisaikana, on lapsen syntymän jälkeen kirjallisesti selittänyt lapsen omakseen. Äidillä ei ole oikeutta nostaa kannetta, jos hän on kirjallisesti hyväksynyt edellä tarkoitetun selityksen. Alleviivaukset ovat tämän lausuman laatijan tekemät.

Käräjäoikeus pitää ilmausta ´selittänyt lapsen omakseen´ kieliasultaan tarpeettoman vanhanaikaisena ja nykykielelle vieraana, jopa epäselvyyttä mahdollisesti aiheuttavana. Ilmaus on ollut mukana nyt voimassa olevassa isyyslaissa sen säätämisestä vuodesta 1975 alkaen.

Käräjäoikeus esittää, että lainkohta kuuluisi: ...on lapsen syntymän jälkeen kirjallisesti ilmoittanut, että lapsi on hänen. Äidillä ei olekirjallisesti hyväksynyt edellä tarkoitetun ilmoituksen.

Ruotsinkielisessä ehdotuksessa mainittu kohta on ilmaistu paremmin ´skriftligen förklarar att barnet är hans´.

39 §. Mietinnössä ehdotetaan sen nykyisen kannerajoituksen poistamista, että isyyden kumoamiskannetta ei voida nostaa, jos sekä äiti että aviomies ovat kuolleet. Ehdotus perusteineen on asianmukainen. Kannetta ei edelleenkään voi ehdotuksen mukaan nostaa, jos lapsi on kuollut, mikä on perusteltua.

Muilta osin käräjäoikeudella ei ole huomautettavaa tämän luvun osalta.

8 luku Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset

Luvussa ehdotetut säännökset vastaavat tällä hetkellä voimassa olevia säännöksiä. Ainoa ehdotettu muutos koskee sitä, että isyyslaissa tarkoitettua isyyden selvittämistä ei kuitenkaan toimiteta, jos Suomen viranomaisten toimivalta perustuu ainoastaan siihen, että vastaajalla tai ainakin yhdellä heistä on tai viimeksi ennen kuolemaansa oli Suomessa asuinpaikka tai että vastaajalla ei ole asuinpaikkaa missään valtiossa, mutta hän oleskelee tai viimeksi ennen kuolemaansa oleskeli Suomessa tai on täällä turvapaikanhakijana. Säännös on asianmukainen, koska tällaisessa tilanteessa lapsi ei asu Suomessa, eikä vastaaja ole halukas tunnustamaan lasta, joten isyyden selvittäminen täällä on erittäin vaikea toteuttaa. Asianmukaista on toteuttaa se lapsen asuin- tai oleskelupaikassa. Käräjäoikeus ei näe muita muutostarpeita.

9 luku Erinäiset säännökset

52 § koskee perättömän lausuman antamista isyysasiassa. Käräjäoikeus pitää perusteltuna laajentaa soveltamisalaa isyyden selvittämisen lisäksi isyyden tunnustamiseen ja sen hyväksymiseen samoin kuin laajentamista kattamaan paitsi äidin lausuman, myös selvittämiseen osallistuvan miehen lausuman. Perusteltua on myös supistaa soveltamisalaa siten, että se kattaa vain aktiivisen

väärän tiedon antamisen, mutta ei vaitioloa asiaan liittyvästä seikasta. Muuten ehdotettu säännös vastaa tällä hetkellä voimassa olevaa säännöstä, eikä käräjäoikeus katso muita muutoksia aiheellisiksi.

10 luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Käräjäoikeus yhtyy voimaantulon osalta mietinnössä esitettyyn, jonka mukaan lain toimeenpanoon tulee varata riittävästi aikaa, koska ehdotus edellyttää varsin runsaasti organisatorisia muutoksia, ei kuitenkaan käräjäoikeuden tai ylipäätään yleisten tuomioistuinten osalta. Lastenvalvojille, äitiysneuvoloille ja maistraateille on tarpeen luoda ehdottoman vaivattomasti ja luotettavasti toimiva asiankäsittelyjärjestelmä.

Toimeenpanotoimia koskeva perustelu ei kuitenkaan sovellu säännöksiin, jotka koskevat ennen nykyisen isyyslain voimaantuloa syntyneiden lasten kanne-oikeutta ja perintöoikeutta. Näiden kysymysten osalta oikeudellinen tilanne on epäselvä ja jopa perustuslain ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen vastainen ja tarve niiden pikaiseksi selkeyttämiseksi on ilmeinen. Tästä syystä käräjäoikeus yhtyy mietinnön esitykseen siitä, että näitä kysymyksiä koskevat lainsäännökset, lain 60 §:n 1 ja 2 momentti ja 62 § tulisivat voimaan mahdollisimman pian. Tästä aiheutuu kaksiportainen voimaantulosäännös.

60 § Isyyden vahvistamiskanne

1 momentti koskee isyyden vahvistamiskannetta, joka on vireillä lain tullessa voimaan. Kanteen käsittelyyn tuomioistuimessa on sovellettava aikaisempaa lakia.

Mietinnössä ehdotetaan tehtäväksi poikkeus tästä isyyslain voimaanpanosta annetun lain 7 §:n 2 momentin osalta. Lainkohdassa on kanneaikaa koskeva säännös niihin tapauksiin, joissa lapsi on syntynyt ennen nykyisen isyyslain voimaantuloa eli ennen 1.10.1976. Ehdotuksen mukaan tätä lainkohtaa ei enää sovellettaisi. Se, että kanneaika oli asian vireille tullessa umpeutunut, ei estä kanteen hyväksymistä. Lapsen perintöoikeudesta on tehty erillinen ehdotus 62 §:ssä.

2 momentti koskee tapauksia, joissa tuomioistuin on ennen tämän lain voimaantuloa jättänyt isyyden vahvistamatta isyyslain voimaanpanosta annetun lain 7 §:n 2 momentin nojalla. Mietinnössä ehdotetaan, että tällainen päätös ei estäisi isyyden vahvistamista koskevan uuden kanteen nostamista. Mahdollisuus panna vireille isyyden vahvistamiskanne ehdotetaan ulotettavaksi myös niihin, joiden osalta määräaika kanteen nostamiseksi on mainitun lainkohdan mukaan umpeutunut. Säännös on tarpeen, jotta ne, jotka ovat jo aiemmin yrittäneet isyyden vahvistamista kanneteitse, mutta joiden kanne on määräajan umpeutumisen tai miehen kuoleman vuoksi hylätty tai jätetty tutkimatta, eivät joutuisi muista poikkeavaan asemaan.

Ehdotuksen mukaan uuden kanteen saaminen tutkittavaksi ei edellytä aiemman päätöksen purkamista tai poistamista ensiksi ylimääräisin muutoksenhakekeinoin, mikä ei tavallisesti olisi mahdollistakaan, koska laissa asetettuun määräaikaan perustunut kanteen hylkääminen ei yleensä voi olla siten virheellinen, että ylimääräiset muutoksenhakekeinot tulisivat kysymykseen.

Käräjäoikeus pitää ehdotettua poikkeusta hyvänä, oikeustilaa selkiyttävänä muutoksena. Tällä hetkellä voimassa olevaan siirtymäsäännökseen liittyy ihmisoikeusongelmia ja kanneajan ehdottomuuden on katsottu loukkaavan ih-

misoikeussopimuksen 8 artiklassa tarkoitettua yksityiselämän suojaa sekä olevan perustuslain vastainen. Uusi sääntely on näin ollen välttämätön.

Käräjäoikeus pitää selkeänä ja perusteltuna ehdotusta, jonka mukaan myös ne, jotka ovat jo aiemmin yrittäneet isyyden vahvistamista kanneteitse, mutta joiden kanne on määräajan umpeutumisen tai miehen kuoleman vuoksi hylätty tai jätetty tutkimatta, voivat nostaa uuden vahvistuskanteen. Tällöin nämä henkilöt eivät joudu muista poikkeavaan asemaan.

Lainkohdan 3 momentin osalta käräjäoikeudella ei ole lausuttavaa. Momentti koskee ja siinä rajoitetaan lastenvalvojan oikeutta ajaa lapsen puolesta kanteita isyyden vahvistamiseksi tapauksissa, joissa isyyden selvittämiseen on sovellettava aikaisempaa lakia.

62 § Lapsen perintöoikeus eräissä tapauksissa

Ehdotuksen mukaan lapsen perintöoikeus isänpuoleisessa suvussa rajoittuu hänen lakiosaansa, jos isyys vahvistetaan tuomioistuimessa kanteen johdosta ja lapsi on syntynyt ennen 1.10.1976. Tämä koskee tilannetta, jossa isäksi vahvistettava mies on elossa kanteen vireille tullessa. Lapsella ei ole kuitenkaan perintöoikeutta sellaisen perittävän jälkeen, joka oli kuollut ennen kuin kanne isyyden vahvistamiseksi tuli vireille.

Mietinnön yleisperusteluissa on kattavasti ja onnistuneesti pohdittu ja esitetty näkökohtia ja perusteita edellä 60 §:ssä ja 62 §:ssä ehdotetuille muutoksille. Käräjäoikeus voi yhtyä niihin sellaisinaan.

Käräjäoikeus toteaa, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on katsonut, että 8 artiklan mukainen perhe-elämän suoja ei turvaa ehdotonta oikeutta periä tai päästä perillisasemaan. Tämän mukaisesti käräjäoikeuden näkemys on, että ehdotetut rajoitukset eivät ole Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan vastaisia.

Ratkaisussa Haas v. Alankomaat 14.6.2004 ihmisoikeustuomioistuin on kohdassa 43 todennut, että hakija ei voi 8 artiklasta johtaa oikeutta tulla tunnustetuksi kuolleen henkilön perillisenä perimystarkoituksessa.

Ratkaisussa Marckx v. Belgia 13.6.1979 ihmisoikeustuomioistuin on katsonut kohdissa 52-54, että 8 artikla ei edellytä, että lapsi olisi oikeutettu osuuteen vanhempiensa tai muiden läheisten sukulaisten kuolinpesissä ja että rajoitteet, joita Belgian asianomainen laki asettaa valittajan perimysoikeudelle, eivät itessään ole ristiriidassa ihmisoikeussopimuksen kanssa eli tilanteessa, joissa niitä tarkastellaan itsenäisesti riippumatta niiden taustalla olevasta syystä.

Muilta osin käräjäoikeudella ei ole lausuttavaa tästä luvusta.

Muutokset muihin lakeihin

Mietinnössä ehdotetaan muutettavaksi oikeusgeneettisestä isyystutkimuksesta annetun lain 13 §, jonka otsikko on Näytteen ottaminen. Säännöksessä ehdotetaan, että elossa olevasta tutkittavasta otetaan tutkimusta varten solunäyte suun limakalvolta, jollei verinäytteen ottamiseen ole erityistä syytä.

Voimassa olevan 13 §:n mukaan verinäyte on ensisijainen ja vain jos tutkittavalle voi aiheutua terveydellistä haittaa tai vaaraa tai on muu painava syy, näy-

te voidaan ottaa suun limakalvolta. Solunäyte ja verinäyte ovat yhtä luotettavat.

Ehdotetun muutoksen tavoitteena on mahdollistaa näytteenotto lastenvalvojan luona.

Lastenvalvojan luona otettava solunäyte säästää terveyskeskuksessa tai lääkärissä käynnin, jolloin tulee ajallista ja rahallista säästöä. Mietinnön mukaan solunäytteisiin siirtymisellä arvioidaan nopeutettavan oikeusgeneettisten isyys-tutkimusten tulosten saatavuutta mahdollisesti usealla viikolla, Ehdotettu muutos on tervetullut.

Muiden lakien osalta käräjäoikeudella ei ole lausuttavaa.

4. Työryhmän mietintö äitiyttä koskevasta sääntelystä

Työryhmän tehtävänä oli myös pohtia äitiyden määräytymistä koskevia oikeudellisia kysymyksiä ja niiden sääntelyn tarvetta sekä valmistella ehdotus äitiyden määräytymistä koskevista perussäännöksistä.

Käräjäoikeus katsoo mietinnössä esiin otettujen näkökohtien perusteella, että saattaisi olla perusteltua kehittää äitiyden määräytymistä koskevaa lainsäädäntöä. Sääntely selkiyttäisi oikeudellista tilannetta. Asia lienee paikallaan selvittää isyyslain muutoksesta erillään ja lähtökohtaisesti vanhemmuuden sääntelyn näkökulmasta. Äitiyden määräytymisellä on myös liittymäkohtia sijaissynnytystä koskeviin oikeudellisiin ongelmiin.

5. Vaikutukset käräjäoikeuden toimialalla

Käräjäoikeus yhtyy mietinnössä esitettyyn arvioon esitetyn isyyslain vaikutuksista käräjäoikeuden toimintaan (mietinnön kohta 6.2.4.).

Lausunnon on valmistellut käräjätuomari Anna Haapakoski.

Laamanni

Kenneth Nygård